

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ СУТНОСТІ АУДИТОРСЬКОГО РИЗИКУ В УКРАЇНІ

В сучасних умовах розвитку української економіки у підприємств виникає потреба у використанні значного обсягу інформації, яка повинна бути достовірною і корисною. Саме така інформація є основою для аудиторського висновку, який готує аудитор у підсумку своєї перевірки. Тому вона може викликати сумніви стосовно правдивості показників, які використовуються. Тому це породжує виникнення аудиторського ризику.

При проведенні перевірки, аудитор не може бути абсолютно впевненим, що надана йому інформація не містить помилок, зважаючи на це з'являється можливий ризик. Саме він впливає на остаточну думку аудитора при проведенні аудиту підприємства.

Аудиторський ризик впливає на ефективність результатів діяльності підприємства. А також це ймовірність того, що у фінансових звітах, які публікуються підприємством, містяться неправдиві відомості.

Аудитор повинен розробити заходи щодо мінімізації ризику, тому що він не може бути нульовим. Для цього аудитор повинен ознайомитись з класифікацією ризиків та визначити допустимий рівень ризику на підприємстві.

При проведенні незалежної перевірки аудитор має оцінити та врахувати усі ризики, які можуть вплинути на його висновок, цей аспект є дуже важливим і достатньо необхідним. Тому тема дослідження в умовах сьогодення є актуальною.

При проведенні аудиту, аудитори постійно стикаються з ризиками, які можна поділити на дві групи: професійні ризики аудитора (ризик пов'язані з виконанням професійних обов'язків) та ризики бізнесу аудитора (ризик аудиторської фірми).

Розвиток якості аудиторських перевірок посилив турбування стосовно репутації та престижу аудиторської фірми.

В умовах сьогодення питання якості проведення аудиторських перевірок постає на важливе місце. Тому що, за умов втрати репутації, престижу у ділових колах, що може привести до втрати клієнтів, припинення діяльності чи позбавлення свідоцтва.

Повністю уникнути аудиторського ризику неможливо, оскільки часто при проведенні перевірки аудитори використовують методи

вибірки, та й при суцільній перевірці не можна повністю застрахуватися від помилок.

Аудитор повинен сформулювати судження про рівень того чи іншого ризику і прагнути до достатньо низького аудиторського ризику. Тому він визначає прийнятний аудиторський ризик, тобто такий рівень ризику, який готовий взяти на себе аудитор і суть якого полягає в тому, що у фінансовій звітності будуть виявлені похибки уже після завершення аудиту і подання позитивного аудиторського висновку.

Міжнародні стандарти контролю якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг визначають поняття «аудиторський ризик» як ризик або небезпеку того, що аудитор зробить неправильний висновок щодо фінансової звітності після виконання ним аудиторських процедур, тобто за неправильно складеною фінансовою звітністю буде представлений аудиторський висновок без застережень і навпаки [1].

Вивченням питання аудиторського ризику займалися такі науковці, як: Дікань Л. В. [5], Діденко С. В. [4], Гайдук Т. Г [3] та інші.

У своїй праці Дікань Л. В. наводить таке визначення поняття «аудиторський ризик» - ризик того, що аудитор може позитивно оцінити баланс та інші форми фінансової звітності при наявності в ній суттєвих помилок і пропусків [5].

Вивчивши наведені визначення поняття «аудиторський ризик» в наукових роботах зазначених вище науковців, на думку автора ці визначення не чітко відображають сутність поняття. Тому автор дає нове тлумачення даного поняття: аудиторський ризик – це ризик, який відображає рівень небезпеки, що аудитор може виразити неправильну незалежну думку щодо фінансової звітності після проведення аудиту.

Діденко С. В. досліджував, що в аудиторській діяльності вивчення ризику передбачає оцінку внутрішніх та зовнішніх факторів впливу на аудиторську фірму.

До внутрішніх факторів впливу можна віднести:

- 1) кадрова політика, що реалізується керівництвом аудиторської фірми;
- 2) помилки в управлінні фірмою: необґрунтованість у прийнятті

управлінських рішень, розподілі обов'язків, організації контролю за роботою підлеглих, неефективна система мотивації праці, неузгодженість у діях управлінського персоналу;

3) взаємовідносини між партнерами-засновниками аудиторської фірми;

4) залежність від конкретного клієнта;

5) рівень компетенції керівника;

6) внутрішній психологічний клімат в колективі.

До зовнішніх факторів відносять:

1) зміни у законодавстві, що регулює підприємницьку та аудиторську діяльність;

2) економічний розвиток в країні;

3) конкуренція на ринку аудиторських послуг;

4) форс-мажорні обставини [4].

Аудитор повинен мати докази, які необхідні при висловленні своєї об'єктивної думки при перевірці тієї чи іншої документації, що була надана фірмою для проведення аудиту для того, щоб досягти мінімального ризику в своїй діяльності.

З приводу перевірки діяльності об'єкта аудиту, аудитор не підтверджує кожну його угоду, а лише висловлює думку з рівнем впевненості в її достовірності. Саме із-за цього виникає ризик невиявлення суттєвої неточності.

Класифікацію аудиторські ризики можна, орієнтуючись на Міжнародні стандарти контролю якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг. Виділяють наступні види ризику:

Властивий ризик - це здатність залишку на певному бухгалтерському рахунку або у певній категорії операцій до суттєвих перекручень, або здатність до перекручень по цих показниках у комплексі з перекрученнями по інших рахунках чи операціях, з припущенням, що до них не застосовувалися заходи внутрішнього контролю підприємства [2].

Ризик контролю - це ризик неефективності внутрішнього контролю та системи бухгалтерського обліку. Він полягає у тому, що системи бухгалтерського обліку та внутрішнього контролю не завжди функціонують настільки ефективно, щоб своєчасно запобігти, викрити та виправити помилки, які можуть статися у залишку по певному бухгалтерському рахунку або у певній категорії операцій [6].

Ризик невиявлення помилок полягає в тому, що аудиторські процедури не завжди можуть виявити помилки у залишку на певному рахунку або з певної операції. Тобто це ступінь готовності аудитора визнати, що аудиторські докази не дають достатньої можливості виявити суттєві помилки, які можуть існувати у фінансовій звітності [5].

Важливим питанням є методика розрахунку рівня аудиторського ризику. Його визначають за наступною формулою:

$$AP = BP * PK * PH, \quad (1)$$

Де AP – аудиторський ризик;

BP – властивий ризик;

PK – ризик контролю;

PH – ризик невиявлення.

При оцінці аудиторського ризику використовують поняття «високого», «середнього» та «низького» аудиторського ризику.

Проводячи перевірку, аудитор повинен вжити заходів щодо зменшення ризику до позначки «низького» рівня, щоб висловити свою незалежну думку. Існує взаємозв'язок між суттєвістю і ризиком аудиторської перевірки - чим суттєвіше здійснюється перевірка, тим нижчим є ризик аудиту, і навпаки. Аудитору необхідно брати до уваги такий зв'язок при визначенні характеру, часу і розміру процедур перевірки [7].

Таким чином, проведення аудиту на підприємстві завжди супроводжується ризиком, який аудитор повинен виявити та мінімізувати до низького рівня перед плануванням аудиту. Оцінка ризику є важливішим питанням, оскільки вона впливає на висновок аудитора. Саме тому, при виборі рівня аудиторського ризику аудитор повинен брати до уваги такі аспекти, як: вартість збору доказів та прийнятний для аудитора рівень аудиторського ризику. Важливу роль відіграє професійна етика аудитора, а саме: компетентність і професіоналізм аудиторів.

Список літератури

1. Міжнародні стандарти контролю якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг: видання 2017 р. / Переклад з англ. мови О.В. Селезньов, О.Л. Ольховікова, О.В. Тик, Л.Й. Юрківська. – К.: ТОВ «ІАМЦАУ «Статус», 2006. – 1152с.
2. Бондар М. І. Аудит в АПК: Навч. Посібник. / М.І. Бондар – К.: КНЕУ, 2003. – 188 с.
3. Гайдук Т. Г., Олендій О.Т. Ризики в аудиторській діяльності, їх особливості та аналіз // Фінансовий контроль. - 2007. - №4. - 55-64.
4. Діденко С. В. Моделювання управління ризиком аудиторської діяльності // Економіка і регіон. – 2009. - №1(20). – 139-142.
5. Дікань Л. В., Чететова Н. Ф., Голуб Ю. О., Вороніна О. О. Аудит. Навчально-методичний посібник для самостійного вивчення дисципліни / Л. В. Дікань, Н. Ф. Чететова, Ю. О. Голуб, О. О. Вороніна; [За заг. ред. канд. екон. наук, професора Л. В. Дікань. – Х: ВД «ІНЖЕК», 2009. – 276 с. (Укр. мов.).
6. Савченко В. Я., Зотов В. О., Кириленко С. А. Аудит: Навч.-метод. посібник для самост. вивч. дисц. / В. Я. Савченко, В. О. Зотов, С. А. Кириленко та ін. — К.: КНЕУ, 2003. — 268 с.
7. Аудит: методика і організація: навч. посібник / Н. І. Гордієнко, О. В. Харламова, Ю. І. Мізік, О. О. Конопліна; Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. –2-ге вид., перероб. і доп. –Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2017. –319с.